

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF TEACHER DEVELOPMENT TO STIMULATE
THE LEARNING OF STUDENTS FOR SCHOOLS UNDER THE SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

13

อนุสรฯ ทาโชวงศ์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และ 3) พัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 327 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ และสัมภาษณ์หาแนวทางเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านวิชาการและการสอน มี 21 ตัวบ่งชี้ 2) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 4) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ มี 11 ตัวบ่งชี้

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. สภาพปัจจุบันคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. การพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมากตามลำดับ

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) investigate the components and the indicative of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, 2) investigate the current state and desirable state of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, and 3) develop the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3. The samples used in the interviewing the components and the indicative of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students were 10 experts , obtained using the purposive sampling technique. The samples used in the studying current state and desirable state of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 327 school administrators and teachers under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, obtained using the multi-stage random samplings technique. The samples to develop the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students consisted of 6 school administrators and teachers in schools with performance excellence (Best Practice) and 7 experts, obtained using the purposive sampling technique. The instruments used in this study were a set of questionnaires with reliability of .98, a structured interview form, and an evaluation form. The data were statistically analyzed by mean and standard deviation.

The findings of this study were as follows :

1. The and the indicative of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 4 aspects : 1) the characteristics of academic and teaching were 21 indicators, 2) the characteristics of human relationship were 9 indicators, 3) the characteristics of personality were 11 indicators, and 4) the characteristics of moral and behavior were 11 indicators.

2. Current state of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, as a whole and each aspect, was at the high level. Desirable state of the desirable characteristics of teacher to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3, as a whole and each aspect, was at the high level.

3. The desirable characteristics of teacher development to stimulate the learning of students for schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 3 by evaluating suitability, as a whole, was at the high level and increasing respectively.

บทนำ

การศึกษาคือการสร้างและเพิ่มพูนความรู้ และความคิดของบุคคล เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถดำรงชีวิตของคนในสังคมได้อย่างมีความสุข สังคมจะพัฒนาได้ดีเมื่อสมาชิกในสังคมมีความสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ แต่การศึกษาจะดำเนินไปตามเป้าหมายได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และคุณภาพของคน เพราะครู คือ ผู้มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ทั้งในด้านวิชาการ และความประพฤติ ตลอดจนจิตธรรมจรรยา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหน้าที่ของครู มิใช่เพียงแต่เป็นผู้ให้ความรู้หรือสอนความรู้ด้านวิชาการเท่านั้น ตามที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และประนอม รอดคำดี. 2534 : 206) ได้สรุป บทบาทและหน้าที่ของครูว่า ครูมีหน้าที่สอนนักเรียนในทุกด้าน นอกจากวิชาการแล้วครูยังต้องสอนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สอนความประพฤติการปฏิบัติตนให้เป็นคนดี และอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความใฝ่เรียนรู้ มีวัฒนธรรมคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงามอีกด้วย ซึ่งการที่ครูจะสามารถสั่งสอนได้นั้น จะต้องมีความรักในเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะมีความรักเมตตาเข้าใจเด็กและจะต้องเข้าใจหลักในการประพฤติตนเป็นเป็นคนดีด้วย ให้สมกับที่ได้ชื่อว่า “ครูเป็นปูชนียบุคคล” ซึ่งหมายถึง เป็นบุคคลที่ควรเคารพบูชา นับถือ ศรัทธาและยึดถือเป็นแบบอย่าง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยังได้กำหนดให้ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้นหมายความว่าสังคม ยกย่องให้ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยผู้ที่จะเป็นครูได้จะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู และต้องจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้ที่จะเป็นครูได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งต่างก็เรียกร้องต้องการครูที่มีคุณลักษณะที่ดี ครูจึงเป็นความคาดหวังของสังคมไทยในปัจจุบัน การที่ครูต้องมีคุณสมบัติที่ดีพร้อมทั้งความรู้และความประพฤติเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เนื่องจากครูมีหน้าที่อบรมสั่งสอนทั้งวิชาความรู้และความประพฤติ นักเรียนจึงมีความใกล้ชิดกับครูมาก ย่อมจะทำให้เกิดความเชื่อถือและยึดครูเป็นแบบอย่างในการเรียนแบบพฤติกรรมต่างๆ เพราะทุกคนมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมตามผู้ที่ตนศรัทธา (กรมสามัญศึกษา. 2523 : 20 - 21) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเป็นลักษณะที่ประจำตัวของบุคคลที่เป็นครูเป็นที่ยอมรับของสังคม ปฏิบัติเป็นจนเป็นนิสัยส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีค่อนข้างถาวรเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงแต่ต้องสังเกตจากผลผลิตของการเรียนรู้เพราะฉะนั้นการประเมินผลการเรียนรู้จึงประเมินได้อย่างหลากหลาย เช่น การพูด การเขียน ครูเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการกำหนดคุณภาพของการศึกษาและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน คุณลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ของครูผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ รอบรู้ในวิชาชีพหรือวิทยาการนั้นๆ จนแกร่งกล้า สามารถยกระดับขึ้นเป็นผู้ถ่ายทอดวิทยาการนั้นๆ บทบาทหน้าที่ของครูนั้นนอกจากเป็นผู้สั่งสอนวิทยาการแล้วยังเป็นผู้อบรมจริยธรรมให้กับลูกศิษย์ สั่งสอนคุณธรรม หลักการประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพ ตลอดจนแนวทางในการครองชีวิตของศิษย์ สังคมจึงยอมยกย่องครูในฐานะพิเศษ ที่มีบทบาท และความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้าง สรรค์สังคม (ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2544 : 18-20) ครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเป็นผู้ให้ความรู้ ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และเป็นผู้จุดไฟแห่งการเรียนรู้

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพรอบสาม ปี 2554-2558 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามตัวบ่งชี้ โดยภาพรวมทุกตัวบ่งชี้ผ่านการประเมินในระดับคุณภาพดีมาก ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่เรียนรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการประเมินในระดับคุณภาพพอใช้ และต้องปรับปรุงตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. 2558 : 31-43) การที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนต้องพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพราะครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เป็นผู้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบเป็นครูที่ปรึกษาและทำหน้าที่ในการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และรับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน ได้มีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อให้ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนมีการพัฒนาในด้านใฝ่เรียนรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องดีขึ้นผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านใฝ่เรียนรู้ และเป็นข้อสังเกตในการแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านการเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
3. เพื่อพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดจากหน่วยงานและนักวิชาการ ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะด้านวิชาการและการสอน 2) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และ 4) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ (พระมหาอดิสร ธีรสิโล. 2540 ; ยนต์ ชุ่มจิต. 2541 ; สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2541 ; ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2543 ; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2544 ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2547)
2. องค์ประกอบการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของการเรียน 2) ความพร้อม 3) สิ่งแวดล้อม 4) การแปลผล 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ 6) การแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อการเรียนรู้ และ 7) การแสดงผลย้อนกลับ (Conbach. 1963 ; Gange's Type. 1979)
3. กระบวนการพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (โกวิวัฒน์ เทศบุตร. 2558) รายละเอียดของกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้ เป็นครูผู้สอนมาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับจริงไปสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ป้องกันความผิดพลาดหรือผู้วิจัยสรุปออกนอกประเด็น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มาวิเคราะห์ตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วสังเคราะห์สร้างข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item Objective Congruence : IOC)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 1,970 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 327 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งแบบสอบถามนี้มีลักษณะตรวจรายการ (Check List) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .35 – .89

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมด้วยแบบสอบถามเพื่อการวิจัยและซองจดหมายติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์

2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทางไปรษณีย์และผู้วิจัยติดตามแบบสอบถาม ที่ยังไม่ได้รับคืนอีกครั้ง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item Objective Congruence : IOC) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) และหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2. แบบประเมินเพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีการรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเดินทางไปศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ไปพบผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและขอรับคืนแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่สมบูรณ์แล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ทำการประเมิน

2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมนำเสนอรายงานข้อมูลที่ได้จากการประเมิน สรุปผลการประเมิน ตามลำดับต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item Objective Congruence : IOC)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน 52 ตัวบ่งชี้ คือ 1) คุณลักษณะด้านวิชาการและการสอน มี 21 ตัวบ่งชี้ คือ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ และมีความรู้ความสามารถพิเศษ นอกเหนือจากวิชาที่สอน ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้เตรียมการสอนอย่างดี ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายในการ ถ่ายทอดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสามารถในการปกครองชั้นเรียนได้ดี ให้งานและตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน การจูงใจ ให้กำลังใจ กระตุ้น สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศ ความท้าทายให้กับนักเรียน สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง มีจุดมุ่งหมายของการสอน บอก วัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้แก่นักเรียน เข้าใจนักเรียน คำนึงถึงภูมิหลังของนักเรียน สอนในสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน สามารถใช้ สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นได้ เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน มีความสามารถในการสื่อสารได้ดี มีความสามารถจัดสถานการณ์ต่างๆ ให้เข้ากับสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้ สร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่น ให้เกียรติ และเชื่อมั่นในตัวนักเรียน ให้อิสระในการเลือก กิจกรรมที่มีความหมาย รวมทั้ง การให้โอกาสทดลองผิดลองถูกและเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีทักษะการใช้ ICT 2) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ มี 9 ตัวบ่งชี้ คือ ช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน เรียนรู้นิสัย บุคลิกภาพ และลักษณะของนักเรียนแต่ละ คน เป็นที่ปรึกษาแนะนำผู้เรียนที่ดี มีความสามารถในการจดจำชื่อนักเรียน เอาใจใส่ทั้งทางด้านการเรียน สุขภาพอนามัย และความประพฤติของนักเรียนยกย่องชมเชย เมื่อนักเรียนทำงานสำเร็จและมีการพัฒนาขึ้น สร้างความไว้วางใจแก่นักเรียน และแสดงความรักใคร่และห่วงใยต่อนักเรียนอย่างถูกต้องตามแบบศีลธรรมอันดี 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ มี 11 ตัวบ่งชี้ คือ มีสุขภาพกายที่สมบูรณ์และสุขภาพจิตที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับนักเรียน พูดจากระฉับกระเฉง เข้าใจง่าย มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ กระฉับกระเฉงว่องไว คล่องตัว อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็น มิตรกับนักเรียนใช้วาจาสุภาพ ควบคุมอารมณ์ได้ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกาลเทศะ มีอากัปกริยาท่าทางที่เหมาะสม และปรับตัวให้เข้ากับบุคคลมัธยอยู่เสมอ และ 4) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ มี 11 ตัวบ่งชี้ คือ มีความประพฤติ ดีถูกต้องตามกฎระเบียบต่างๆ มีเมตตากรุณาต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป ตั้งใจสั่งสอนนักเรียน และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่อุทิศเวลาของตนแก่นักเรียน ปฏิบัติตามระเบียบและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ถ่ายทอดความรู้โดยไม่ปิดป้องหรือปิดบังอำพราง ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ครีฑาในวิชาชีพครู เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม และมีความขยันอดทน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมสภาพปัจจุบันคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีสภาพปัจจุบันคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของครูสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และรองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของครูอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีสภาพที่ พึงประสงค์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และรองลงมา คือ ด้านวิชาการและ การสอน

3. การพัฒนาแนวทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

แนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่จะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มี 3 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ 1) ด้านวิชาการและการสอน ส่งเสริมครูให้มีส่วนร่วมและมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน ให้ครูสามารถวิเคราะห์แผนการเรียนรู้ สามารถบูรณาการเพื่อหาสาระที่สอนให้สอดคล้องกับความต้องการ และวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมครูด้านเทคนิคการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันต้องเพิ่มความเข้าใจในการใช้จิตวิทยา ครูต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปีการศึกษา ให้ความรู้ในการสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ครูเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน จัดอบรมวิธีผลิตสื่อการสอน สานิตวิธีการนำสื่อการสอนและเทคโนโลยีให้แก่ครู มีการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อติดตามและส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบุคลิกภาพ ส่งเสริมให้ครูพูดอย่างสร้างสรรค์กับนักเรียน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และตรงต่อเวลา ใช้กิริยา วาจาสุภาพอ่อนโยนต่อนักเรียน แต่งกายอย่างเหมาะสม รักษาสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สร้างแรงจูงใจเพื่อให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง อบรมเทคนิควิธีการจัดกระบวนการ และส่งเสริมทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และสื่อสารกับนักเรียน และ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของนักเรียน ปรับทัศนคติให้มีความรัก ความเข้าใจต่อนักเรียน มองโลกในแง่ดี รักโรงเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียน ลดความกดดันในการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้ครูเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ให้ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ควรให้การส่งเสริมให้ผู้บริหาร เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะคุณลักษณะของครูด้านวิชาการและการสอน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ลำดับที่ 1

1.2 ควรมีการจัดโครงการอบรมและพัฒนาครู เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านวิชาการและการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านอื่น เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านั้น เนื่องจากผลวิจัยยังพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. รายงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2523.

โกวัฒน์ เทศบุตร. แนวทางการเขียนเค้าโครงการวิจัยและพัฒนา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. ความเป็นครู. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์, 2543.

_____. ความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์, 2544.

พระมหาดิศร ธีรสิโล. คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, 2540.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และประนอม รอดคำดี. ความรู้คู่คุณธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ยนต์ ชุ่มจิต. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2541.

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. เทคนิคแห่งความสำเร็จเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2544.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ปี 2554-2558 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2558.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. คู่มือครู : ครูดี ผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

Conbach, Lee. Taxonomy of Education Objective Psychology. New York : Harcourt, Brach Co., 1963.

Gange' R.M. Briggess, L. Principle of Instruction Design. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1979.